

STORTINGET

Innst. 250 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:98 S (2020–2021)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Lars Haltbrekken om å avlyse sentralt gitte eksamener våren 2021

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avlyse skriftlige, sentralt gitte eksamener for ungdomsskoler og videregående skoler våren 2021.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Marianne Synnes Emblemsvåg, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Fremskrittspartiet, lederen Roy Steffensen og Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Aud Hove, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Solveig Schytz, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til representantfor-

slaget. Kunnskaps- og integreringsministeren har uttalt seg om forslaget i brev av 12. februar 2021. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser videre til regjeringens beslutning som ble bekjentgjort 8. februar 2021, hvor alle ordinære skriftlige, muntlig-praktiske og praktiske eksamener ble avlyst for elever i ungdomsskolen og videregående. Komiteen konstaterer at regjeringen med dette allerede har gjennomført forslaget til vedtak i representantforslaget om å avlyse skriftlige, sentralt gitte eksamener for ungdomsskoler og videregående skoler våren 2021.

Komiteen viser videre til at det samtidig ble bekjentgjort at regjeringen vil gjennomføre lokalt gitt muntlig eksamen for 10. trinn og Vg3 i de studieforberedende utdanningsprogrammene og påbygg til generell studiekompetanse. På 10. trinn skal alle elever ha én muntlig eksamen hver, og det trekkes mellom de fleste fagene unntatt de praktiske og estetiske fagene. På Vg3 denne våren vil trekkordningen bare være for de muntlige eksamenene. Komiteen merker seg at regjeringen har besluttet at eksamen skal gjennomføres for privatister og elever med behov for eksamen for å få vitnemål og fag og svennebrev, samt at de elevene som trenger sertifiseringer for å få vitnemål, skal få tatt slike prøver. Elever med rett til ny, utsatt og særskilt eksamen våren 2021 gjennomfører eksamen sammen med privatistene.

Komiteen viser til at beslutningen er gjort med bakgrunn i faglige anbefalinger og dialog med organisasjonene i sektoren. Kartleggingen så langt viser at elever under covid-19-pandemien har mottatt svært ulikt tilbud om opplæring, som gir et ulikt vurderingsgrunnlag. Dette medfører at en felles og lik skriftlig eksamen for alle, som ikke kan ta hensyn til dette, ikke lenger er en egnet prøving av elevenes kompetanse og vil oppleves

som urimelig prøveform. Samtidig er det fra Kunnskapsdepartementet vist til at en gjennomføring av skriftlig eksamen for elever på ordinær måte, på grunn av kapasitetsutfordringer ville hatt betydning for muligheten til å gjennomføre privatisteksamen. Komiteen viser til at lokalt gitt skriftlig eksamen også i praksis vil være lik over hele landet siden den utvikles i et samarbeid mellom fylkene. For gjennomføring av en muntlig-praktisk og praktisk eksamen er den praktiske tilretteleggingen for kandidater mer omfattende enn for muntlig eksamen. Det er også vanskeligere å tilrettelegge for ekstern sensor digitalt. Det er også smittevernfaglige utfordringer ved å gjennomføre enkelte av disse eksamenene som planlagt.

Komiteen registrerer at departementet på denne bakgrunn har landet på at de muntlige eksamenene for avangselevne prioriteres, slik at elevene skal få muligheten til å vise sin kompetanse og få en ekstern vurdering av denne. Lokale muntlige eksamener kan i større grad enn de skriftlige tilpasses den opplæringen elevene har fått. I tillegg er smitterisikoen ved å gjennomføre muntlig eksamen mindre enn ved skriftlig eksamen, på grunn av måten denne gjennomføres på, og fordi det er enklere å følge alle smittevernstiltak.

Komiteen merker seg videre at privatistgruppen prioriteres med den begrunnelse at dette er kandidater som i mange tilfeller ikke kommer seg videre i utdanning og jobb uten eksamen, og det derfor er behov for å prioritere denne gruppen.

Komiteen viser til at Kunnskapsdepartementet med bakgrunn i avlyste eksamener legger opp til at skolene skal få mer rom for å prioritere arbeidet med opplæringen, slik at man styrker grunnlaget for standpunktvurderinger denne våren. Det er videre uttalt at Kunnskapsdepartementet vil iverksette tiltak for å støtte opp rundt dette arbeidet, blant annet gjennom å se på hvordan man kan forsterke standpunktvurderingen og se på muligheter for en annen type ekstern vurdering for elever som ikke får eksamen.

Komiteen registrerer at regjeringen i denne sammenheng vil gjøre forskriftsendringer som regulerer når standpunkt tidligst kan settes denne våren, siden eksamen ikke vil regulere dette. Dette vil bli uke 22 for de som skal gjennomføre eksamen, og uke 23 for de trinn som ikke skal gjennomføre eksamen.

Komiteen deler de bekymringer som har kommet knyttet til hva en avlysning av alle de ordinære skriftlige, praktiske og praktisk-muntlige eksamenene vil ha av betydning for læringstrykket frem mot sommeren, og komiteen forventer at regjeringen følger situasjonen nøye. Komiteen merker seg i denne sammenheng at Kunnskapsdepartementet varsler at den vil ha en løpende dialog med lærerorganisasjonene, KS, kommuner og fylkeskommuner og Utdanningsdirektoratet om styrkingen av standpunktvurderingsarbeidet,

og om hvordan departementet kan bidra med støtte og informasjon til vårens standpunktvurdering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener i likhet med regjeringen at det ikke var en lett avgjørelse å avlyse skriftlig eksamen. Det var det heller ikke i fjor. Flertallet viser til at avlyste eksamener, enten det skyldes lærerstreik eller pandemi, har konsekvenser for de elevene som ikke får gjennomført eksamen, men at det også kan ha konsekvenser for tidligere kull som skal konkurrere i opptaket med elever som har et helt annet vitnemål. Flertallet forstår godt at det oppleves urettferdig for mange, både for avangselevne hvor hele deres siste skoleår har vært preget av pandemi og nedstengninger flere steder, og for de elevene som gikk ut i 2019, og som opplever at konkurransen inn i høyere utdanning ikke blir rettferdig fordi de konkurrerer med to ulike vitnemål.

Flertallet viser til at mange elever har hatt mye hjemmeskole så langt dette skoleåret, og mer enn elevene i fjor, og at det derfor er for tidlig å si hvordan det har påvirket snittkarakterene. Flertallet viser til at Kunnskapsdepartementet har varslet at man vil iverksette tiltak for å støtte opp rundt arbeidet med standpunktvurderingene, blant annet gjennom å se på hvordan man kan forsterke dette arbeidet og se på muligheter for en annen type ekstern vurdering for elever som ikke får eksamen. Det skal gjøres en stor jobb for å sikre at standpunkt karakterene best mulig gjenspeiler den kompetansen elevene har, og det vil brukes mer tid på dette enn vanlig nettopp fordi de vil telle mer på vitnemålet. På bakgrunn av dette har flertallet forståelse for at det kan være vanskelig å utvikle et helt nytt system for opptak til høyere utdanning i et forsøk på å ta høyde for den spesielle situasjonen vi står i, uten at dette igjen skaper følgekonskvenser for andre grupper som også kan oppleves urimelig – særlig fordi vi ikke vet hvordan karaktersnittet vil se ut til sommeren.

Flertallet mener regjeringen bør jobbe særskilt med disse problemstillingene, og mener det er riktig at man ser på mulige alternativer og hvilke konsekvenser disse vil ha både for elever med og uten eksamens karakter på vitnemålet i førstegangsvitnemålskvoten. Flertallet vil også trekke frem disse partienes enighet om å oppskalere antallet studieplasser høsten 2020 med 4 000 plasser, og at disse er videreført i år, noe som også vil slå positivt ut for opptaket og konkurransesituasjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er svært fornøyd med at regjeringen har hørt på elever og lærere i denne saken, og endte opp

med å avlyse sentralt gitt skriftlig eksamen, slik disse partiene har tatt til orde for. Disse medlemmer vil understreke at dette er en seier for elevbevegelsen, som lenge har kjempet for denne saken, og er glad for at elevene ikke får en urettferdig vurdering i et unormalt år.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at når eksamen også i år avlyses, vil poenggrensene stige igjen. Når to årskull på rad har uvanlige karaktersnitt, blir det selv for mange i disse to kullene vanskeligere å få studieplass på ønsket studium. Disse medlemmer er bekymret for at konkurransen blir urettferdig og mulighetene svekket for søkere født før 2001. Disse søkerne har uforskyldt havnet i en uheldig situasjon som kan påvirke deres framtidsmuligheter.

Komiteen har forståelse for at søkere til høyere utdanning er urolige for at avlysning av skriftlig eksamen for årets avgangskull igjen vil påvirke konkurransesituasjonen mellom de kullene som har avlagt eksamen, og de kullene som kun har standpunktkarakterer på vitnemålet. Dette vil ha størst betydning for søkere som konkurrerer om førstegangskvoten. Selv om statistikken historisk viser et noe høyere poengsnitt for de kullene som ikke har avlagt eksamen, kan det ikke automatisk forskutteres at dette vil være tilfelle for årets avgangskull.

Komiteen viser til at eksamen i 2020 ble avlyst med begrunnelse i smitteverntiltak. De inngripende tiltakene våren 2020 påvirket undervisningen i langt kor-

tere tidsperiode og sent i studieåret. Dette til forskjell fra årets avgangskull, som har fått undervisningen påvirket, og delvis redusert, i løpet av hele tre semestre. Begrunnelsen for å avlyse årets eksamen er derfor en annen enn i fjor. I hvilken grad omfanget av hjemmeskole og redusert undervisning vil påvirke karakterene, og dermed poenggrensene, er usikkert. Det er dermed også høyst usikkert hvordan dette vil slå ut i standpunktkarakterer og poengsnitt. Samtidig er det likevel en viss sjanse for at årets avgangskull vil oppnå et høyere poengsnitt enn avgangskullet i 2020.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere utjevnenende tiltak for å bidra til likere konkurranse om studieplasser ved opptak til høyere utdanning i 2021.»

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen vurdere utjevnenende tiltak for å bidra til likere konkurranse om studieplasser ved opptak til høyere utdanning i 2021.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 18. februar 2021

Roy Steffensen

leder

Kent Gudmundsen

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskaps- og integreringsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/683-

12. februar 2021

Representantforslag nr. 98 S (2020-2021) om å avlyse sentralt gitte eksamener våren 2021

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Lars Haltbrekken om å avlyse sentralt gitte eksamener våren 2021.

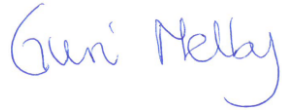
Som kjent er det besluttet å avlyse både sentralt og lokalt gitt skriftlig eksamen for elever våren 2021. Lokalt gitt muntlig-praktiske og praktiske eksamener er også avlyst. Det er videre besluttet at lokalt gitt muntlig eksamen for 10. trinn og Vg3 skal gjennomføres. Eksamen for privatister og elever som trenger eksamen for å få vitnemål skal avholdes. Fag- og svenneprøver skal også avholdes. Pandemien skal ikke hindre noen elever eller lærlinger i å komme videre i livet. Elever som ikke får gjennomført avlyste eksamener får vitnemål dersom de har standpunktkarakterer.

Avlysningene er gjort etter nøye vurderinger. Vi har lyttet til faglige anbefalinger og fått mange innspill fra organisasjoner og sektoren forøvrig. Både hensynet til smittevern og at det har vært til dels svært ulike forhold rundt opplæringen for elevene dette skoleåret, har vært avgjørende for beslutningene. Jeg mener denne situasjonen tilsier at en felles nasjonal og lik skriftlig eksamen verken er en egnet eller rettferdig prøving av hva elevene har lært.

Skolene får nå bedre tid til å prioritere arbeidet med opplæringen frem mot fastsettelse av standpunkt. Det er besluttet at standpunkt settes i uke 23 i alle fag det ikke er muntlig eksamen. Standpunktkarakterer i fag der det er muntlig eksamen, settes i uke 22. Jeg setter nå i gang en prosess med å se på hvordan vi kan legge til rette for en forsterket

standpunktvurdering denne våren. Det er viktig at disse karakterene på en god måte reflekterer den kompetansen elevene har, også i år. Jeg vil innhente råd fra både Utdanningsdirektoratet, skoleeiere og organisasjonene underveis.

Med hilsen

Guri Melby

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

